

שיח ושיג בפרשה

"שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ: (טז, יח')

ידוע שפרשת שופטים יוצאת בחודש הרחמים והסליחות הלוא הוא חודש אלול שהאדם צריך להתעורר יותר לעבודת ה' כדי להכין עצמו ליום הדין, שספרי חיים ומתים נפתחים בשמים, לראות מי זה שביקש חיים והחייה את השנה בתורה ומצוות ומעשים טובים ומי הוא זה ואי זה הוא אשר מלאו לבו להרוג ולהמית את השנה במעשיו המקולקלים ודרכיו המכוערים. ולכן הקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו וחסדיו מעורר אותנו לפני הדין ואומר לנו שופטים ושוטרים שזה משפט ומשטר תתן לך בכל שעריך כלומר שצריך לבדוק את השערים שלנו אם זה אוזניים ועיניים ופה ואף. כדי שיתקיים בנו פני המנורה של הזהב אלא שיש הבדל בן שער לשער. כגון בכל בית נורמלי קיים שער או דלת לסגור אותה במשך הלילה ויש מחמירים גם ביום.

ויש שער של סופר מרקט ששם גם מעמידים שומר אבל לא מונעים אנשים מלהכנס ויש מקום עם יותר שומרים שזה הבנק, אבל אם זה מקום מאוד סודי ובטחוני וחשוב, כך השער יותר בטחוני ויש כמה שומרים ומצלמות מכל כיוון ואיך ידע האדם מה מצבו האם הוא ביקתה עלובה או שהוא מאוד חשוב? יראה איזה שערים יש לו? אם הוא נותן לכל דבר להכנס לתוך אזניו אין לו בכלל שער אבל אם יש אצלו קווים אדומים אזי יש לו שער אלא שיש לו לבדוק האם זה שער חשוב או שמא שער שנפתח בקלות ונותן לעיניו לראות כל דבר ולאזניו ופיו גם נותן להם את כל הסחורות הרקובות ואין לו מנעולים אזי זה הזמן זו העת להתעורר לפני גזר הדין ביום הנורא.

ורבינו תם אומר שהסליחות הם בשעות שאמור האדם לישון והוא פותח את עיניו לכבוד בורא עולם בשעה שהוא מאוד רוצה להמשיך לישון ולסגור אותם זה מכפר לו על פגם העיניים שפתח אותם לא לצורך, שבמצוות האדם מקבל שכר לפי מה שהוא התאמץ.

הוא שתק וחייד חיוך ערמומי

ומשל למה הדבר דומה למלך שבנה ארמון יפה להפליא וטובי האומנים והאדריכלים תיכננו לו את כל האולמות והחדרים המפוארים והגיע העת לצבוע ולצייר את האולם הגדול מכולם והמלך הזמין ארבעה ציירים מיוחדים וכל אחד מהם צריך לצבוע צד אחד וכך כל ארבעת הקירות יהיו מצויירים כראוי והמלך נתן לכל צייר חודש ימים לסיים את מלאכתו נאמנה.

אלא שרק שלושה מהציירים היו עובדים והרביעי כלל לא הגיע לצייר ורק מדי פעם היה בא לכמה דקות והיה מסתכל איך הם מציירים והיה הולך למרות שהזהירו אותו שלא נשאר לו הרבה זמן ועוד מעט יגמר החודש ומה הוא יענה למלך ביום פקודה, אך הוא שתק וחייד חיוך ערמומי כאומר אל תדאגו יש לי תוכנית, ואכן בסוף החודש שכל הציירים סיימו את מלאכתם בתכלית הדיוק והיופי, הגיע הצייר הרביעי עם ראי גדול כמידת הקיר והדביק אותו לקיר בצורה שכל שלושת הציירים מתרכזים בראי ויצא שרואים ממש כאילו שלושת הציירים כאחד מצוירים אצלו להפליא.

והמלך הגיע באותו יום לראות את עבודתם. והתפעל מאוד מכל העבודה והדיוק, וכמובן שהוא ראה גם את "הצייר" הרביעי שהניח ראי במקום לצייר. והמלך לא דיבר מאומה רק הניח שלושה ארגזים מלאים בכסף וזהב ליד כל קיר מהשלושה קירות, וכשהרביעי התלונן מדוע הוא לא מקבל גם? אמר לו המלך אתה יכול לראות את שלושת הארגזים דרך המראה הגדולה שלך. הנמשל מכאן לומדים שאפילו תלמד את התורה ותדע את סודותיה אבל בלי מאמץ מיוחד ולעומת זו תלמד אפילו הלכה אחת במאמץ זה שווה פי מאה מאותה הלכה שלמדת בלי מאמץ שכך כתוב באבות דרבי נתן (פ"ג מ"ו) טוב אחד בצער ממאה שלא בצער.

אהבת ישראל

קנאה מתוך צרות עין

אָדָם רוֹאֶה בְּבִקְרָה בְּהִיר אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ בֹּא לַעֲבוֹדָה עִם מְכוּנִית חֲדָשָׁה - חוֹשְׁכִים עֵינָיו. מָה הוּא קָנָה מְכוּנִית חֲדָשָׁה אֵיךְ מְאִיפָה הִיָּה לוֹ כֶּסֶף כָּמָה טוֹב לוֹ! כָּמָה מְאֹשֶׁר הוּא! וְלוֹקֵחַ לוֹ כָּמָה יָמִים רַק לַעֲבֹל אֶת טוֹבַת וְהִנָּאת חֲבֵרוֹ, וּבְכַמָּה יָמִים אֵלּוֹ אֵין הוּא מְסַגֵּל כְּמַעַט אֶפְלוֹ לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ וּלְהִסְתַּפֵּל עָלָיו. שָׁנָתוֹ אֵינָה שָׁנָה, אֲכִילָתוֹ אֵינָה אֲכִילָה, עַד שְׁמִתְאוּשָׁשׁ מִה"מָכָה" הַנּוֹרָאָה, שֶׁהִיא "טוֹבַת חֲבֵרוֹ וְשִׁגְשׁוּגוֹ".

וְכָל זֶה נוֹבֵעַ מִחֲסֹר הַכֶּכָּה בְּאַפְסִיוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה וּבְחֲשִׁיבוֹתוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. לוֹ הִיָּה יוֹדֵעַ אָדָם שֶׁהַעֲרָכִים הַנִּפְסָדִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה אֵבָן בְּאַמֶּת חֲסָרֵי עֶרֶךְ הֵמָּה וְלֹא שׁוֹהַ לְהַצְטַעַר עֲלֵיהֶם, וְכָל שָׂכָן לְקַנָּא בְּשִׁבְלֵם בְּאַחֲרֵים וּלְהַטִּיל בָּהֶם עֵין הָרָע, וּלְעַמְּתָם מִנֶּחַ בִּידוֹ עֲרָכִים וּנְפִלָאִים שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שְׁאוֹתָם אֵף אֶחָד לֹא לּוֹקֵחַ לוֹ וְלֹא סוֹחֵב מִמֶּנּוּ, וּבִידוֹ לְפָשֵׁט יָד וּלְטַל כָּמָה שְׂרוּצָה מֵהֶם וְהָרִי הֵם לְפָנָיו - לֹא הִיָּה מַחְלִיף כְּלִי זָהָב בְּכִלֵּי גִלְלִים.

וּבִפְרָט שְׁעֵלֵינוּ לְדַעַת! נֹאמֵר: "טוֹב עֵין הוּא יִבְרָךְ" (משלי כב, ט). בְּכֵךְ שְׁאָדָם מְטִיל עֵין הָרָע בְּחֲבֵרוֹ - מְפָסִיד לְעַצְמוֹ וּמְרַחֵק אֶת בְּרַפְתִּי שְׁמַיִם מִמֶּנּוּ, וְאֵלּוֹ טוֹב הָעֵין הוּא יִבְרָךְ, וּמִמְשִׁיךְ בְּרָכָה לְעַצְמוֹ בְּכָל מָכָל. (הרב יעקב ישראל לוגאסי)

אָמוּנָה

כג. כְּשֶׁנוֹפֵל מֵאָמוּנָתוֹ יִבְכֶּה. (ספר המידות)

שמירת על גזרי הצניעות

אדם שאכל פת באולם שמחות, ובאמצע אכילתו התחילו לרקוד ריקודים מעורבים, עליו לברוח משם ולברך ברכת המזון מחוץ לאולם. ואפילו אם החל לברך ברכת המזון, ובאמצע הברכה החלו ריקודים מעורבים, יצא מהאולם ויסיים את הברכה בחוץ. - כן הורה הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל ראש ישיבת 'פורת יוסף' והובאו דבריו בספר החופה והנישואין (עמוד 141). ועיין בשו"ת יביע אומר (חלק ג' אבן העזר סימן י' אות ט).

ודרך אגב, כתב בספר יערו דבש (דרוש א'), שאם יש איסור במאכל שהאדם אוכל, כגון שבא מהגזל, או שיושב לאכול בסעודת מושב לצים ותערובות נשים ובתולות, שמהרהר בעבירה והסתכלות, ובזה, זה השלחן מלא קיא צואה מבלי מקום, ואז רוח קדושה שיש בתוך המאכל מסתלק, ורוח טומאה שיש במאכל, נדבקת בנפשו וסורו רע. ועל כן על פי רוב, אחר מאכל ומשתה במקומות כאלו, בא אדם לידי חטא, כי אינו נזהר בקדושת אכילה, ומודבק בנפשו רוח טומאה. ע"כ.

יש לבטל את מה שנהגו להרים את הכלה על כסא או שלחן, באופן שהגברים שמעבר למחיצה רואים אותה מעל המחיצה, מפני שמכשילים את הגברים בראיית הכלה.

(הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

אין עד נעשה דיין

השמש כבר שקעה, רוח קרירה נשבה בין צמרות העצים. שבת המלכה פרשה את כנפיה על העיירה היהודית. מפתח בית הכנסת יוצאים התושבים, לבושים בגדי שבת, ידיהם אוחזים בכפות הזאטוטים המקפצים, ואחד אחד ניגשים הם אל רב העיירה רבי יהודה, לברכו בברכת שבת שלום.

רבי יהודה יוצא אף הוא מבית הכנסת בצעדים מדודים, מוקף בבניו ובאורחים שזה עתה הזמין לביתו. כמנהגו מידי שבת בשבתו היה מארח את העניים המגיעים לעיירה, ודואג לסעודותיהם. הירח שהיה במלואו, האיר את הדרך ליהודים, ואחר זמן קצר התרוקנו רחובות העירה ומעבר לחלונות המאירים החלו להישמע זמירות שבת המלכה.

רבי יהודה, רב העיירה, עם אורחיו לסעודת שבת כשמדי פעם הוא מביט ודואג שיאכלו, ישבעו ויתענגו בשבת המלכה. העניים עטו על תבשילי השבת הטעימים שהכינה הרבנית, ונהנו מטעמם המשובח. כשראה הרב את עיניהם הנעצמות של אורחיו קיצר בסעודתו ומיד בסיום הסעודה הפנה את העניים לחדר צדדי, ששם היו ערוכים ומוצעים מיטות לאורחים. העניים השתרעו במהירות על המיטות ועד מהרה שקעו בשנה עמוקה.

כאשר נרדמו האורחים העניים, נכנס הרב לחדרו פתח את הגמרא והחל לשקוע בתלמודו. שקט השתרר סביב, רק קול תקתוק האורלוגין שבחדר הסמוך נשמע בבית, הרב ישב על כסא במשך מספר שעות שקוע בסוגיה שלפניו. ולפתע, הרים את ראשו, נדמה היה לו כי הוא שומע פסיעות חרישיות מתגנבות בבית. נשא הרב את עיניו ומבעד לדלת הפתוחה למחצה ראה לתדהמתו כי אחד מאורחיו העניים עומד ליד הארון, המגרות פתוחות והוא כולו שקוע, מחטט, מחפש....

"גנב" חלפה מחשבה במוחו של הרב "אני מארח גנב בביתי". לא הספיק הרב לקום ממקומו וכבר הכניס הגנב דבר מה לכיסו, העיף מבט בהול מסביב, התחמק ונמלט מהבית. דבר הגניבה שארע בלילה נודע למחרת בבוקר, עת נכנסה הרבנית לחדר, המגרות הפתוחות החפצים הזרוקים והאורח שנעלם העידו על שהתרחש בלילה.

הרב, שראה וידע, לא פצה פיו, ולא סיפר מאומה את שראו עיניו, שמחת השבת נמשכה אצלו כרגיל. חלפו להם שנים מספר, בבית הדין אשר בעיר הסמוכה ישבו הדיינים וחיכו לגביר העיר, הלה הודיע כי יבא היום להתדיין אצלם.

בשעה היעודה הופיע הגביר כשמשרתיו אוחזים בחזקה ביהודי לבוש קרעים, שכל מראהו מעורר חמלה. "הביטו בו" אמר הגביר בקול רם "עני, מתחזה, כפוי טובה הנהו" המשיך ארחתי אותו בביתי, דאגתי לכל מחסורו ומה הגמול שגמל לי?

באמצע הלילה התעוררתי לקול רשרוש סיפר הגביר ולתדהמתי ראיתי את אורחי זה העומד כאן לפניכם סוגר בחפזה את דלת הארון ומתחמק. לשמע זעקותי הגיעו במרוצה משרתי, לאחר מבט בארוני נתגלה לי כי אבן יקרה שהיתה שמורה בארוני נעלמה, ברור לי כי ידו של גנב זה בדבר, המשרתים החלו לרוץ אחר הגנב הבורח הנמלט, יומיים תמימים חפשוהו והנה סוף סוף מצאוהו והרי הוא כאן לפניכם.

החזר את הגנבה מיד! זעק העשיר כשפניו מאדימות מכעס "החזר את האבן" הוסיף הגביר כשידיו מנופפות לעבר הגנב. הביטו הדיינים בפני העשיר והעני, העני טרם פצה פיו והנה אחד הדיינים הביט בפני העני וזכרון צף ועלה במוחו, הביט בנאשם ברכו רב ולפתע קם ועמד על רגליו והודיע לשני חבריו הדיינים: "אינני יכול לפסוק בדין זה" אמר את דברו ויצא מן החדר.

הביטו הדיינים בפליאה בחברם הרב רבי יהודה שהגיע זה מכבר להתגורר בעירם ותמהו. הן תלמיד חכם הנהו וכבר דנו לא אחת מקרים דומים, מדוע זה קשה לו מקרה זה, מדוע לא ירצה לדון בדין זה?

מאחר ורבי יהודה עזב את המקום ונשארו רק שני דיינים, דחו הדיינים את בעלי הדין והזמינו לבוא בשעה מאוחרת יותר. השנים פנו לרבי יהודה שישב בחדר הסמוך ולמד ושאלוהו לפשר התנהגותו.

השיב להם חברים: "הן מצוה מפורשת לנו כי אין עד נעשה דיין אפילו בדיני ממונות במקרה זה אני עד ויודע אני כי אכן אדם זה הוא גנב". וכאן סיפר הרב את אשר ארע בביתו לפני מספר שנים והוסיף ואמר: "מחמיר אני על עצמי, אמנם אין זה אותו מקרה, והפעם הדין הוא עם גנבה אחרת, אך אני מרגיש שאיני יכול ללמד עליו זכותו לכן איני יכול לדון ועליכם להביא רב אחר שיוכל לדון דין אמת" סיים רבי יהודה את דבריו, והדיינים פנו לחפש דין נוסף לדון בבית דינם ביום זה.

(613 סיפורים על התרי"ג)